

**1580** (2022-2023) – Nr. 1  
ingediend op 14 februari 2023 (2022-2023)

## **Verslag van de hoorzitting**

namens de Commissie voor Welzijn,  
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding  
uitgebracht door Tine van der Vloet

over de opleiding van  
en de tegemoetkoming voor assistentiehonden

---

*Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:*

*Voorzitter:* Stefaan Sintobin.

*Vaste leden:*

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;

Freya Van den Bossche.

*Plaatsvervangers:*

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Conner Rousseau.

*Toegevoegde leden:*

Lise Vandecasteele.

## INHOUD

|      |                                                                                                             |    |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I.   | Uiteenzetting door Sien Lagae, ervaringsdeskundige .....                                                    | 5  |
| 1.   | Ervaringen .....                                                                                            | 5  |
| 2.   | Taken waarbij een hulphond kan helpen .....                                                                 | 5  |
| 3.   | Waar is het beleid voor verbetering vatbaar? .....                                                          | 6  |
| 3.1. | Beperkte erkenning van soorten hulphonden .....                                                             | 6  |
| 3.2. | Financiering .....                                                                                          | 6  |
| 3.3. | Wettelijke kader .....                                                                                      | 7  |
| 4.   | Aanbevelingen .....                                                                                         | 7  |
| II.  | Uiteenzetting door Joëlle da Silva Rosa, Bultersmekke Assistancedogs .....                                  | 8  |
| 1.   | Bultersmekke Assistancedogs .....                                                                           | 8  |
| 2.   | Types assistentiehonden .....                                                                               | 8  |
| 3.   | Wat levert het de maatschappij en de patiënt op? .....                                                      | 9  |
| 4.   | Financiële status .....                                                                                     | 9  |
| 5.   | Problemen voor de cliënten .....                                                                            | 9  |
| 6.   | Eigen ervaring .....                                                                                        | 9  |
| III. | Uiteenzetting namens de Belgian Assistance Dog Federation .....                                             | 10 |
| 1.   | Wie? .....                                                                                                  | 10 |
| 2.   | Hondentypes .....                                                                                           | 10 |
| 3.   | Aantal honden .....                                                                                         | 10 |
| 4.   | Kosten .....                                                                                                | 11 |
| 5.   | Meerwaarde van een assistentiehond .....                                                                    | 12 |
| 6.   | Uitdagingen voor de sector .....                                                                            | 12 |
| 7.   | Meer scholen? .....                                                                                         | 13 |
| 8.   | Meer honden? .....                                                                                          | 13 |
| 9.   | VAPH – refertelijst? .....                                                                                  | 14 |
| IV.  | Uiteenzetting door Annemie Deleyn, stafmedewerker Vlaams Agentschap<br>voor Personen met een Handicap ..... | 14 |
| 1.   | Assistentiehonden .....                                                                                     | 14 |
| 2.   | Opleiding .....                                                                                             | 15 |
| 3.   | Cel Machtiging Assistentiehondenscholen of Celma .....                                                      | 15 |
| 4.   | Verloop van de opleiding .....                                                                              | 16 |
| 5.   | Tegemoetkoming voor assistentiehondenscholen .....                                                          | 16 |
| 6.   | Uitbreiding refertelijst met autismehond en epilepsiehond .....                                             | 17 |
| 7.   | Differentiatie in de tegemoetkoming .....                                                                   | 17 |
| 8.   | Evoluties .....                                                                                             | 17 |
| V.   | Vragen van de leden .....                                                                                   | 17 |
| 1.   | Vragen van Tine van der Vloet .....                                                                         | 17 |
| 2.   | Vragen van Vera Jans .....                                                                                  | 18 |
| 3.   | Vragen van Immanuel De Reuse .....                                                                          | 19 |
| 4.   | Vragen van Ann De Martelaer .....                                                                           | 20 |
| 5.   | Vragen van Elke Sleurs .....                                                                                | 21 |
| 6.   | Vragen van Maurits Vande Reyde .....                                                                        | 21 |

|                                                                                                                                    |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| VI. Antwoorden van Sien Lagae .....                                                                                                | 21 |
| VII. Antwoorden van Joëlle da Silva Rosa .....                                                                                     | 23 |
| VIII. Antwoorden van BADF .....                                                                                                    | 24 |
| IX. Antwoorden van Annemie Deleyn .....                                                                                            | 28 |
| Gebruikte afkortingen .....                                                                                                        | 30 |
| Bijlagen: zie <a href="#">dossierpagina</a> van dit document op <a href="http://www.vlaamsparlement.be">www.vlaamsparlement.be</a> |    |

Op woensdag 25 januari 2023 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding een hoorzitting over de opleiding van en de tegemoetkoming voor assistentiehonden. De sprekers waren:

- Sien Lagae, ervaringsdeskundige;
- Joëlle da Silva Rosa, Bultersmekke Assistancedogs;
- Sandra Demeester, algemeen directeur Hachiko, lid Belgian Assistance Dog Federation;
- Arthur Vandebosch, algemeen directeur Belgisch Centrum voor Geleidehonden vzw, lid Belgian Assistance Dog Federation;
- Mark van Gelder, voorzitter Canisha vzw, voorzitter Belgian Assistance Dog Federation;
- Annemie Deleyn, stafmedewerker Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

Met deze hoorzitting kwam de commissie tegemoet aan een afspraak gemaakt tijdens de bespreking van het verzoekschrift over de opleiding van en de tegemoetkoming voor assistentiehonden (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1465/1).

De presentaties zijn terug te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlament.be) van dit document op [www.vlaamsparlament.be](https://www.vlaamsparlament.be).

## **I. Uiteenzetting door Sien Lagae, ervaringsdeskundige**

### **1. Ervaringen**

*Sien Lagae* zegt dat een hulphond een niet te overschatten meerwaarde kan betekenen in het leven van een persoon met een beperking. De voorbije jaren is een lange weg afgelegd op het vlak van reglementering en financiering maar toch zijn er nog enkele verbeterpunten.

Haar ervaring met een hulphond start bij de aanmelding bij een hulphondenvereniging. Als mogelijke gebruiker die de wereld van de hulphondenverenigingen niet kent, is het niet zo eenvoudig om te weten welke vereniging men het beste kiest. De spreekster kreeg nog tijdens haar revalidatie de suggestie om een hulphond te gebruiken. Ze kreeg enkele namen maar ook niet meer. Er zijn veel zogezegde hulphondenverenigingen actief die niet erkend zijn en uit zijn op winstbejag.

Daarnaast is de erkenning ook het enige objectieve criterium voor de gebruiker. Toen ze begon rond te bellen naar hulphondenverenigingen om hen te vragen naar hun manier van werken of de duur van hun wachtlijst, was niemand open in het verschaffen van informatie. Het leek alsof er toch een bepaalde mate van concurrentie tussen de verenigingen was. Bovendien wilden verenigingen begrijpelijk niet tegen elkaar uitgespeeld worden op basis van de lengte van hun wachtlijst. Daarom lieten ze ook toe om bij slechts één vereniging aan te melden.

Sien Lagae heeft uiteindelijk vier jaar op de wachtlijst gestaan vooraleer het eerste telefoontje kwam dat er een mogelijke match was. Belangrijk om te vermelden is ook dat de wachtlijst niet chronologisch werkt, maar dat men op zoek gaat naar een geschikte match tussen gebruiker en hulphond op basis van capaciteiten, temperament van de hond, karakter van de gebruiker enzovoort.

### **2. Taken waarbij een hulphond kan helpen**

De eerste match leverde haar een prachtige hulphond op die graag werkte. Gedurende anderhalf jaar waren Sien Lagae en haar hulphond onafscheidelijk. De hulphond kon haar onder meer helpen bij het apporteren van alles wat zij liet vallen. Daardoor kon ze alleen thuisblijven: voordien kon ze haar telefoon niet oprapen

wanneer ze die had laten vallen. De hulphond kon dringende medicatie brengen wanneer ze daar niet toe in staat was. Bij een hypo kon ze haar hulphond een commando geven zodat het dier precies wist welke tas met medicatie haar te brengen. Voorts kon de hulphond alarm slaan, hielp bij het uitkleden, kon zaken uit een winkelrek nemen, haar portefeuille geven aan de winkelmedewerker en kleine boodschappen tot huis dragen.

Wie geen hulphond heeft, kan nauwelijks inschatten welke meerwaarde een hulphond biedt. De hulphond biedt ongeken­de zelfstandigheid. Omdat haar hulphond kon helpen bij het uitkleden, was er 's avonds geen thuisverpleging nodig. Het was niet langer nodig om telkens thuis te zijn op het uur dat de thuisverpleging langskwam.

Er wordt gezegd dat hulphonden duur zijn. De werkelijke kosten worden op 25.000 euro geschat. Ze omvatten de aankoop van de pup, de kosten voor een dierenarts en de opleiding. Het referteb­edrag van het VAPH bedraagt 13.000 euro. Het verschil is groot te meer omdat hulphonden een grote besparing kunnen betekenen voor maatschappij en overheid. Dankzij de hulphond was er 's avonds bijvoorbeeld geen thuisverpleging meer nodig. De werkuren van een verpleegkundige zijn duurder dan die van een hulphond. Doordat men zelf naar de winkel kan, hoeft men geen beroep te doen op – gedeeltelijk door de overheid betaalde – familie­zorg. Daarnaast zorgt de gewonnen zelfstandigheid voor grotere zelfwaarde en mentaal welbevinden. De hulphond is altijd blij. Zijn enthousiasme stimuleert zijn begeleider wanneer die het moeilijk heeft. Wat een begeleider in duo met de hulphond kan uitvoeren, voelt aan als zelfstandig uitvoeren. De begeleider voelt zich niet voortdurend hulpbehoevend en afhankelijk van anderen.

### **3. Waar is het beleid voor verbetering vatbaar?**

Op basis van haar ervaring en van de ervaring van lotgenoten, ziet Sien Lagae drie verbeterpunten: de beperkte erkenning van soorten hulphonden, de financiering en het wettelijke kader.

#### **3.1. Beperkte erkenning van soorten hulphonden**

De erkenningen op de refertelijst van het VAPH zijn beperkt tot hoorhonden, blindegeleidehonden en assistentiehonden voor personen met een fysieke beperking. De aanvraag voor de terugbetaling van dit soort hulphond is eenvoudiger dan voor andere soorten assistentiehonden. Er is bovendien duidelijkheid over het bedrag en de refertetermijn.

Hulphonden voor autisme, PTSS, diabetes en epilepsie – waarvan ook wetenschappelijk is aangetoond dat ze nuttig zijn – zijn niet opgenomen op de refertelijst. Terugbetaling is mogelijk maar de aanvraag daartoe is complex en duurt langer. De aanvrager is afhankelijk van de BBC. Sien Lagae heeft ervaren dat het tot een halfjaar kan duren vooraleer er een antwoord komt. De aanvraagprocedure is bovendien minder toegankelijk. Omdat het niet vaststaat dat een aanvraag iets zal opleveren, zijn er veel mensen die er niet eens mee willen beginnen omdat ze ervan uitgaan toch geen kans te maken op een terugbetaling. Sien Lagae betreurt dat omdat het VAPH zich op het aantal aanvragen bij de BBC baseert om de refertelijst uit te breiden met andere soorten assistentiehonden.

#### **3.2. Financiering**

De financiering hangt vast aan de gebruiker, en kan pas aangevraagd worden als de gebruiker een hulphond nodig heeft. Die hond is dan, als men ervan zou uitgaan dat er geen wachtlijst is, al anderhalf jaar in opleiding. In dat anderhalf jaar heeft de hulphondenvereniging al heel wat geïnvesteerd in aankoop van de pup,

dierenartsenbezoeken, ontworming, vaccinatie, voeding, opleiding enzovoort. Voor het voorschieten van al die kosten zijn de verenigingen afhankelijk van donaties. Daardoor kan men niet altijd voldoende pups aanschaffen om aan de vraag te voldoen. Bovendien valt een aantal honden onder de refertelijst terwijl voor andere een beroep moet worden gedaan op de BBC.

### 3.3. Wettelijke kader

Er is iets merkwaardigs aan de hand in het traject dat zowel de hulphond als de gebruiker aflegt. Eenzelfde vereniging is namelijk verantwoordelijk voor het hele traject, van de bepaling of iemand in aanmerking komt voor een hulphond tot de attestering van het duo hulphond en gebruiker. Aanvankelijk lijkt dat logisch, maar eigenlijk is dat absoluut niet zo.

Als men een deel van dit traject zou vergelijken met het leren besturen van een wagen, zou dit inhouden dat één persoon of vereniging, verantwoordelijk is voor het bepalen of iemand daar geschikt voor is, of hij de opleiding mag starten, met welke auto hij het beste zou rijden, wanneer hij klaar is voor zijn examen, en of hij geslaagd is. Bij deze vergelijking bedenken velen waarschijnlijk al dat mensen hierin een lucratieve business zien en zich bijvoorbeeld onder de tafel laten betalen voor het laten slagen in een examen of andere vormen van machtsmisbruik. Sien Lagae wil absoluut niet insinueren dat zich dergelijke situaties voordoen. Anderzijds zet het model wel de deur open voor machtsmisbruik. In het huidige wettelijke kader kunnen eventuele rotte appels veel schade aanrichten.

Om een erkenning te krijgen als vereniging moet men kunnen aantonen dat men een vertrouwenspersoon heeft in de vereniging en dat er een klachtenprocedure is. In de eerder kleine hulphondenverenigingen is vertrouwelijke en anonieme klachtenbehandeling niet altijd zo eenvoudig te garanderen, blijkt in de praktijk.

Net als gewone huisdieren vallen hulphonden onder het eigendomsrecht. Dat betekent dat bij discussies de rechter de hond zal toewijzen aan ofwel diegene die een aankoopbewijs met chipnummer kan voorleggen, ofwel in tweede instantie, aan de eigenaar van de woning waar de hond op dat moment verblijft. Gezien de grote investering die hulphondenverenigingen doen, dekken zij zich in tegen het verlies van de honden door de gebruiker een verklaring te laten ondertekenen dat de vereniging te allen tijde en zonder hiervoor verantwoording af te leggen aan de gebruiker, de hond opnieuw kan wegnemen. Dat betekent echter ook dat de specifieke en waardevolle band tussen gebruiker en hulphond, die vaak jarenlang, dag en nacht volledig van elkaar afhankelijk en op elkaar aangewezen zijn, geen enkele wettelijke bescherming geniet.

Dat zorgt voor een onevenwichtige relatie tussen de gebruiker en de vereniging, waarbij de gebruiker niet kritisch durft te zijn en te allen tijde conflicten met de vereniging wil vermijden, uit angst de hulphond, waarvan de gebruiker zo afhankelijk is voor zijn dagdagelijkse zelfstandigheid, te verliezen. Gebruikers durven hierdoor onvoldoende kritisch zijn, en vermijden ook om een beroep te doen op de officiële klachtenprocedure of om de vertrouwenspersoon in vertrouwen te nemen over problemen.

## 4. Aanbevelingen

Sien Lagae is van oordeel dat de financiering niet louter aan de gebruiker gekoppeld mag zijn. Er moeten meer subsidies gaan naar de hulphondenverenigingen zodat zij niet afhankelijk zijn van de terugbetaling van de hulphond aan de gebruiker of van giften. Daarnaast beveelt de spreker aan te werken met een centrale wachtlijst. De wachtlijsten van de verschillende verenigingen zijn niet allemaal even lang. Ze hebben die lijsten niet altijd onder controle. Als aangekochte pups

de opleiding niet kunnen vervolmaken, wordt de wachtlijst langer. Het kan dat er in één vereniging geen match is met een gebruiker maar in een andere wel. Samenwerken kan daaraan verhelpen.

Er moeten meer soorten hulphonden opgenomen worden in de refertelijst van het VAPH. Dat zou de terugbetalingen en de aanvraag ervan vereenvoudigen. Het bedrag van de refertelijst dient te worden geïndexeerd omdat er een te groot verschil is met de reële kosten.

De band tussen hulphond en gebruiker moet beter wettelijk beschermd worden. Het is logisch dat een hulphondenvereniging zich indekt tegen verlies of misbruik. Wanneer een hond niet goed behandeld wordt, moet de vereniging de hond kunnen terughalen. Anderzijds verdient de onderlinge afhankelijkheid tussen hond en gebruiker waardering en wettelijke bescherming. Sien Lagae pleit daarom voor de oprichting van een onafhankelijke ombudsdienst voor de gebruikers van hulphonden zodat er naast de interne klachtenprocedure van de verenigingen nog een mogelijkheid is om op een onafhankelijke plaats een vraag te stellen, een bedenking te formuleren of kritiek te uiten op een vereniging zonder ervoor te vrezen dat de hulphond wordt weggenomen door de vereniging. Sien Lagae hoopt dat haar ervaring en ideeën een discussie teweeg kunnen brengen.

## **II. Uiteenzetting door Joëlle da Silva Rosa, Bultersmekke Assistancedogs**

### **1. Bultersmekke Assistancedogs**

*Joëlle da Silva Rosa* vindt het belangrijk dat assistentiehonden breder beschikbaar zijn voor meerdere patiëntentypes. Bultersmekke Assistancedogs werkt anders dan de gemiddelde assistentiehondenschool omdat het honden traint bij de mensen thuis. Een pup komt onmiddellijk bij de cursist in huis. Het traject van pup tot assistentiehond wordt aan huis gegeven. In die periode groeit de band tussen hond en eigenaar enorm wat het voordeel biedt dat de hond bepaalde kenmerken en stoornissen herkent en er gemakkelijker op reageert. Dat wordt vaak gebruikt bij de psychosociale assistentiehonden. Ook voor mensen met een adl-stoornis kan dat aangenaam zijn omdat de samenwerking natuurlijk verloopt.

Een ander voordeel zijn de lagere kosten. Bultersmekke Assistancedogs heeft geen gebouw waar alle honden verblijven. De trainers gaan naar de mensen thuis. Voor het overige werkt Bultersmekke Assistancedogs zoals elke andere school. Er wordt jaarlijks een examen afgelegd om de voortgang te evalueren.

### **2. Types assistentiehonden**

Bultersmekke Assistancedogs kan meerdere soorten assistentiehonden opleiden. Het bekendste type is de adl-hond, bedoeld voor mensen in een rolstoel of met andere functiebeperkingen. De signaalhond is er om dove mensen of mensen die een ander soort signaal nodig hebben te waarschuwen. Epilepsiehonden helpen mensen bij een epilepsieaanval omdat ze aanvoelen wanneer hun eigenaar een aanval krijgt. Ze kunnen een waarschuwingssknop induwen om professionele hulp in te schakelen. De hond blijft tijdens de aanval naast de eigenaar liggen om zorg te dragen. De autismegeleidehond wordt veel gebruikt voor kinderen met autisme. Ze geven structuur aan het leven van kinderen met autisme, beschermen ze tegen hun gevoelens en bieden vriendschap, waardoor deze kinderen opnieuw naar school kunnen en deelnemen aan de maatschappij.

Er zijn veel soorten psychiatrie-assistentiehonden omdat er veel soorten psychiatrische stoornissen zijn. Ze bieden een groot voordeel voor mensen met PTSS. Zij

hebben vaak last van aanvallen. De hond herkent van tevoren wat er gebeurt en waarschuwt de eigenaar waardoor de aanval niet te heftig wordt. Bij een aanval blijft de hond bij de eigenaar.

Bultersmekke Assistancedogs leidt veel combinatie-assistentiehonden op want veel cursisten hebben een mengeling van deze hondentypes nodig. Door de hond al als pup op te leiden kan hij alle nodige aspecten verwerven. De school leidt geen blindegeleidehonden op omdat dat gespecialiseerd werk is. Diabetesassistentiehonden opleiden is evenmin mogelijk.

### **3. Wat levert het de maatschappij en de patiënt op?**

Patiënten ervaren een enorme toename van hun levenskwaliteit. Ze krijgen het heft in eigen hand en kunnen opnieuw deelnemen aan de maatschappij. Hun onafhankelijkheid en zelfredzaamheid stijgen omdat ze niet langer iemand nodig hebben voor alles. Ze kunnen samen met hun hond voor zichzelf zorgen.

Voorts wordt er bespaard op zorgkosten. Er zijn minder opnames nodig en medicatie kan worden teruggeschroefd. Voor de patiënten is daarnaast de band met hun hond belangrijk. Ze hebben een vriend die hen in elk moment van hun leven steunt. De hond is er steeds, wat niet van een zorgverlener verlangd kan worden.

### **4. Financiële status**

De vergoeding van het VAPH voor een assistentiehond bedraagt 13.169,49 euro. Daartegenover staat de aankoop van de pup die tussen 1000 en 2000 euro kost. De maandelijkse verzorging kost 50 tot 150 euro. Veel rashonden overschrijden dat omdat ze een bepaalde vachtverzorging nodig hebben. Daarnaast zijn er nog de verplichte inenting. Wanneer de opleidingskosten daarbij worden opgeteld is de VAPH-vergoeding slechts goed voor 36 procent van de totale kosten. De overige 64 procent zijn eigen inbreng.

### **5. Problemen voor de cliënten**

De cliënten van Bultersmekke Assistancedogs botsen op het feit dat het moeilijk is om een goedkeuring te krijgen van het VAPH. Het is een lang en een moeilijk traject. De meeste cliënten worden niet aanvaard. Al vanaf het begin zegt de mutualiteit dat het dossier geen kans op slagen heeft. Daarnaast is er de hierboven geïllustreerde financiering. Omdat 64 procent voor eigen rekening is, moeten cliënten een beroep doen op crowdfunding of eigen middelen gebruiken. De cliënten zijn niet altijd sociaal capabel en hebben niet altijd een netwerk waarop ze kunnen terugvallen. Het is niet voor niets dat ze een assistentiehond nodig hebben om zich in de samenleving te integreren.

Slide 8 toont het document van het VAPH dat Bultersmekke Assistancedogs machtigt om verschillende soorten assistentiehonden op te leiden. Het VAPH voorziet evenwel niet in een vergoeding. Opleiden is steeds voor eigen rekening. Joëlle da Silva Rosa drukt de hoop uit dat daaraan kan worden verholpen.

### **6. Eigen ervaring**

Joëlle da Silva Rosa is een mooi voorbeeld van wat een assistentiehond kan betekenen. Zes jaar geleden was zij al zes jaar volledig invalide. Ze bleef gewoon thuis. Ze slaagde er bijvoorbeeld niet in de post uit de brievenbus te halen en kon niet zelfstandig boodschappen doen. Ze kon zich enkel thuis verstoppen voor de rest van de wereld. Ze is vijfmaal langdurig opgenomen in psychiatrische ziekenhuizen. Ze leefde van een invaliditeitsuitkering.

Ze heeft al zes jaar een assistentiehond, die heel belangrijk is voor haar. Al sedert ze die hond als pup in huis nam, moest ze de regie van haar leven in eigen handen nemen. Ze moest driemaal per dag met de hond naar buiten. Ze moest driemaal per dag eten maken voor de hond. Dat bracht structuur in haar leven. Dankzij de opleiding en assistentie van haar hond, kan Joëlle da Silva Rosa opnieuw deelnemen aan de samenleving. Ze heeft twee jaar geleden een opleiding afgerond en is een eigen bedrijf gestart. Ze is ervan overtuigd dat dit alles voor meer mensen mogelijk zou zijn mocht de assistentiehond breder beschikbaar zijn.

### **III. Uiteenzetting namens de Belgian Assistance Dog Federation**

#### **1. Wie?**

*Sandra Demeester*, algemeen directeur van Hachiko en lid van de Belgian Assistance Dog Federation, zegt dat de delegatie bestaat uit vertegenwoordigers van drie opleidingscentra voor assistentiehonden. Ze bundelen hun krachten onder de koepel van BADF, de Belgische federatie van assistentiehondenscholen. De federatie vertegenwoordigt verschillende opleidingscentra verspreid over België. De krachten worden gebundeld in een overlegorgaan om ervaringen uit te wisselen, samenwerking op te zetten en met één stem te spreken met de verschillende overheden.

BADF wil een kwaliteitslabel zijn. Elke aangesloten school is geaccrediteerd door Assistance Dogs International of International Guide Dog Federation. De scholen voldoen aldus aan strenge voorwaarden voor hun opleidings-, plaatsings- en opvolgingstraject. Ze onderschrijven eensgezind de normen voor de medische en karakteriële vereisten van de honden in functie van veiligheid en vlotte samenwerking met hun eigenaar. Het gaat om een selectief, intens en doordacht opleidingstraject. Het duurt twee jaar alvorens een hond kan worden geplaatst. Slechts 50 procent van de honden die als pup starten, worden geplaatst als geaccrediteerde assistentiehond. Dat is een uitdaging voor de sector. Er wordt, onder andere door middel van kweekprogramma's, naar oplossingen gezocht. Een deel van die honden wordt ingezet als instellingshond in een woonzorgcentrum. Zij vallen niet onder de noemer van assistentiehond.

#### **2. Hondentypes**

De leden van BADF leiden de volgende types van assistentiehonden op: blindengeleidehonden voor mensen met visuele problemen, hulphonden voor mensen met een motorische beperking, hoorhonden voor mensen met auditieve problemen, diabetesmeldhonden, epilepsiemeldhonden en autismehonden.

BADF bundelt een tiental scholen verspreid over Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Elke school kan in elke regio honden plaatsen. Er wordt in de eerste plaats naar de aanvraag gekeken. Er wordt niet op regioniveau geselecteerd. Een aantal types staat al op de refertelijst. Voor andere types, zoals de autismehond, moet een procedure gestart worden bij de BBC.

#### **3. Aantal honden**

Eind 2022 is een steekproef uitgevoerd om zicht te krijgen op de aantallen. Op dit ogenblik zijn er 445 duo's aan de slag die voortkomen uit één van de tien BADF-scholen. Deze honden worden blijvend gevolgd. Het contract met de school blijft van kracht. Er wordt een hond ter beschikking gesteld. Het welzijn en de wijze waarop de samenwerking evolueert worden voortdurend gevolgd. Op deze manier kan men op tijd vaststellen of een hond aan zijn pensioen toe is. Dat wordt in

overleg bepaald. Die gebruikers krijgen voorrang op de wachtlijst omdat hun mogelijkheid om onafhankelijk te functioneren niet mag wegvallen.

Eind 2022 hadden alle scholen samen 68 honden geplaatst. De sector heeft geen evidente periode achter de rug vanwege de coronapandemie. Eind 2022 hadden alle scholen samen 221 honden in opleiding. Een opleiding duurt gemiddeld twee jaar. Het cijfer omvat zowel pups als honden die zo goed als opgeleid zijn. Het slaagpercentage wordt op 50 percent geschat. Een aantal van die honden zal instellingshond worden in een woonzorgcentrum. Die honden worden volledig door de school bekostigd omdat ze niet onder de VAPH-tussenkost vallen.

Alle scholen samen hadden eind 2022 250 personen op de wachtlijst. Ze hebben een aanvraag ingediend, zijn op de wachtlijst geplaatst, hebben een dossier opgesteld of een intakegesprek gehad. Het gaat telkens om een lopend traject.

#### **4. Kosten**

Voor BADF is gratis plaatsing een voorwaarde en uitgangspunt. Scholen moeten hun honden gratis ter beschikking stellen zolang de hond met het baasje kan samenwerken wat doorgaans een achttal jaar duurt. Het baasje neemt installatiekosten, medische kosten en voeding voor eigen rekening. De meeste scholen bieden een soort verzekeringsmechanisme aan voor het geval uitzonderlijke medische kosten te zwaar doorwegen.

De gratis plaatsing is, op basis van berekeningen gemaakt in 2016, 25.000 euro waard. Dat dient te worden geactualiseerd aangezien recente prijsstijgingen niet zijn meegerekend. Mits het dossier wordt goedgekeurd is er een tussenkomst van het VAPH. Het saldo wordt vergoed met fundraising door de scholen. Scholen zijn vzw's die in naambekendheid en fundraising moeten investeren om de werkingskosten te kunnen dekken en de gratis plaatsing haalbaar te houden.

De kosten vallen uiteen in drie grote delen: het voortraject, de plaatsing van de assistentiehond en de opleiding van de aanvrager, en ten slotte de nazorg en follow-up. Het voortraject start bij het zoeken en vinden van geschikte pups want niet elke hond is geschikt om assistentiehond te worden. De selectie wordt door een professioneel team uitgevoerd. Er wordt gewerkt met gastgezinnen die afhankelijk van school en systeem de pup anderhalf tot twee jaar in huis nemen. Ze worden daarbij gecoacht door instructeurs van de scholen. Ze worden permanent begeleid om de honden de basissocialisatie bij te brengen en de eerste stappen te zetten richting begrijpen van commando's.

Andere kosten in het voortraject zijn voedingskosten en medische kosten die voor rekening van de organisatie zijn. Zolang een hond bij een gastgezin verblijft, draagt het gastgezin geen kosten. Zij investeren in de eerste plaats tijd en engagement.

De scholen zijn verantwoordelijk voor het verwerken van alle aanvragen. Er wordt een analyse gemaakt om te weten wie een hond aanvraagt of hoe de profielen evolueren. Er moet een dossier opgesteld worden. Er worden intakegesprekken gevoerd met en huisbezoeken afgelegd bij de kandidaten. Scholen leiden honden op en beschikken over een eigen infrastructuur, maar tegelijk komt er heel wat maatwerk bij te pas op niveau van het gastgezin, de hond en het baasje.

In het tweede deel wordt het traject met de baasjes opgestart: matching, opleiding en introductie van de hond in het gezin, en nagaan welke specifieke noden het nieuwe thuis met zich meebrengt. Er zijn vervolgens enkele tussenstappen en evaluatiefases. Er dient een VAPH-dossier opgesteld te worden.

Het derde deel vertegenwoordigt het engagement voor de levenslange opvolging. Scholen willen het welzijn van de hond blijven monitoren, en gaan voortdurend na of de interactie nog goed verloopt en hoe de medische situatie van het baasje evolueert. Dit proces omvat verschillende stappen die blijven lopen tot de hond met pensioen gaat.

## 5. Meerwaarde van een assistentiehond

Sandra Demeester zegt dat zowel Sien Lagae als Joëlle da Silva Rosa getuigenis hebben afgelegd van de meerwaarde die een assistentiehond biedt. Scholen merken dag na dag welk waardevol werk de assistentiehonden leveren. Ook mensen die uitkijken naar een hond leggen een mooi traject af. Dit alles is moeilijk te vervangen door een andere oplossing. Er is 24/7 een assistent aanwezig, die in functie van de noden van het baasje is opgeleid. Baasjes vertellen vaak hoe ze niet langer beschouwd worden als een persoon met een zorgvraag maar als baasje van een assistentiehond.

## 6. Uitdagingen voor de sector

*Arthur Vandebosch*, algemeen directeur van het Belgisch Centrum voor Geleidehonden vzw en lid van de Belgian Assistance Dog Federation, wijst erop dat honden gratis ter beschikking worden gesteld. Zijn school ondergaat om de vijf jaar een audit door de International Guide Dog Federation. Er wordt gekeken naar tien standaarden die verband houden met bedrijfsvoering, welzijn en het verhogen van de mobiliteit van blinden en slechtzienden. Dat is het professionele kader waarin de sector beweegt.

De sector kampt met bloedarmoede op verschillende niveaus. Het leven van een assistentiehond kan worden verdeeld in drie grote blokken. Ten eerste kweken en pup zijn. Moederhond en pups verblijven acht weken in het 'breedingcentrum' en gaan daarna naar een pleeggezin. De moederhond gaat terug naar haar pleeggezin. Vervolgens socialiseren pups gedurende 15 maanden in een pleeggezin. Ten slotte krijgt een hond acht tot negen maanden een opleiding tot blindengeleidehond in een trainingscentrum. Na acht jaar werken gaat een hond op tienjarige leeftijd op pensioen. Indien mogelijk wordt de hond meteen vervangen om de continuïteit te garanderen voor de gebruiker.

In de sector gaan scholen open en ondersteunend met elkaar om. De spreker pleit voor een gemeenschappelijke wachtlijst. Het is belangrijk dat scholen het hele proces in eigen handen kunnen houden vanaf het kweken. Als gevolg van corona zakte het aantal pups dat per jaar wordt gekweekt, waardoor het aantal mensen dat twee jaar later kans maakt op een assistentiehond ook lager komt te liggen. Zowel qua continuïteit als qua kwaliteit is de sector fragiel.

Arthur Vandebosch is in 2019 gestart met een eigen kweekprogramma. Dat leidt tot een toename van de kosten. Er is medische begeleiding nodig, net zoals infrastructuur en personeel. De mensen moeten worden opgeleid. Het aantal medewerkers in zijn school is van 11 in 2018 gestegen tot 24 in 2023. Als gevolg van de index stijgen de lonen in januari 2023 met 11 procent. Deze loonkosten staan los van de operationele kosten om meer honden te kunnen afleveren.

De school ziet stilaan de eerste resultaten van de eigen kweek. Van de zelfgekweekte honden slaagt 65 procent. Van de aangekochte honden slaagt 35 procent. De spreker wijst op het belang van het genetische materiaal, de primaire socialisatie, de zaken in eigen handen nemen en internationale uitwisseling. Hij hoopt op deze wijze meer honden te kunnen afleveren in de toekomst. Op dit ogenblik zijn 47 honden in opleiding.

Aankopen van pups bij privékwekers zorgt soms voor problemen. Hoewel de school instaat voor de kosten van de medische screening van moederhond en reu, wensen privékwekers hier niet altijd op in te gaan waardoor de koper geen inbreng heeft in de kwaliteit van de pups. De screening van de kandidaat-gebruikers is tijdsintensief. De gebruiker moet voldoende oriëntatie en mobiliteit hebben, en dient goed voorbereid te worden om met de hond aan de slag te kunnen gaan. Een blinde rolstoelgebruiker zal geen hond krijgen van het Belgisch Centrum voor Geleidehonden vzw omdat zijn mobiliteit onvoldoende toeneemt. Als het VAPH negatief oordeelt over een dossier maar de school van oordeel is dat de mobiliteit voldoende toeneemt, zal een hond toegekend worden. Ook zonder VAPH-tussenkomsst wordt een hond gratis ter beschikking gesteld.

Een tweede flessenhals wordt gevormd door de gastgezinnen. Om te komen tot 20 honden op jaarbasis moeten continu 40 pups in pleeggezinnen zitten of maandelijks 3 tot 4 pups in een pleeggezin geplaatst worden. Het is moeilijk om voldoende gastgezinnen te vinden.

De opleiding van de instructeurs is intensief en neemt drie jaar in beslag. Frankrijk kent een bacheloropleiding tot instructeur van assistentiehonden. De staf is van 11 tot 24 medewerkers uitgebreid met voornamelijk instructeurs die op dit ogenblik nog worden opgeleid met eigen middelen. Er is geen garantie op slagen. Opleidingscentra die willen groeien, zien ook hun kosten groeien. Dat verklaart meteen waarom er niet meer hondentypes in aanmerking komen. De kennis is er gewoonweg niet. Wie met een nieuw hondentype van start wil gaan, moet investeren in opleidingen.

De sector probeert werk te maken van een professionele structuur en infrastructuur. De school van Arthur Vandebosch heeft een vergunning voor tien honden. Hij heeft een nieuwe locatie moeten zoeken en vinden. De renovatie van het nieuwe gebouw brengt opnieuw kosten met zich mee. Het is niet vanzelfsprekend om meer honden in de markt te zetten. De spreker is hard bezig met het zoeken van middelen uit giften van bijvoorbeeld bedrijven of legaten.

## **7. Meer scholen?**

Het kwaliteitslabel is heel belangrijk. Dat honden gratis ter beschikking worden gesteld, moet worden bewaard. Er is de vijfjaarlijkse audit. Medewerkers moeten goed opgeleid worden. Dat alles met het oog op een hoger slaagpercentage.

## **8. Meer honden?**

Er zijn voldoende middelen – honden, mensen en geld – nodig. Het eigen kweekprogramma biedt toegang tot de hele wereld. Andere scholen zijn geïnteresseerd omdat het Belgisch Centrum voor Geleidehonden vzw iets te bieden heeft. Sedert twee jaar zijn er twee dierenartsen in dienst. Eind 2022 hebben zij twee pups uit scholen in Amerika gehaald. Er wordt een beroep gedaan op genetisch materiaal uit Australië, Amerika, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland en Frankrijk om de lijnen te verbeteren. Het beschikbare genetische materiaal is niet alleen beter maar ook sneller voorhanden.

In België vormt het opleidingstraject nog een probleem omdat iedereen op een eigen manier werkt. De standaard ligt niet overal even hoog. Het is belangrijk dat voldoende geïnvesteerd wordt in kwaliteit en uniformiteit van het opleidingstraject en dat de standaarden gehanteerd blijven.

## 9. VAPH – refertelijst?

*Sandra Demeester* acht het belangrijk dat alle assistentiehonden als erkend hulpmiddel op de refertelijst staan. In de BADF-groep worden autismehonden en meldhonden opgeleid maar die staan niet op de refertelijst. Men moet zich daarvoor tot de BBC richten. Het is niet omdat er geen vragen worden gesteld aan het VAPH dat er geen nood aan is.

BADF zal niemand een hond ontzeggen maar zal evenmin dossiers indienen of vragen stellen over zaken die niet op de refertelijst staan. De werklast is enorm. De sector onderzoekt hoeveel autismehonden er al geplaatst en opgeleid zijn, en welke dossiers er al samengesteld en ingediend kunnen worden.

Er wordt pas een aanvraag gedaan wanneer een hond geplaatst is. Er wordt nooit op voorhand een dossier opgemaakt. Bovendien wordt een proefperiode van een zestal maanden in acht genomen alvorens een plaatsing als succesvol beschouwd kan worden. Het VAPH-dossier wordt pas na deze proefperiode opgesteld en ingediend.

De opleiding van autismehonden is bij Hachiko nog een proefproject. De wachtlijst wordt nog niet opengesteld om niet overspoeld te worden. De sector doet dit bewust stap per stap om te vermijden voortdurend mensen teleur te moeten stellen.

Er zijn veel aanvragen voor bijvoorbeeld PTSS-honden. BADF biedt dat niet aan bij gebrek aan professionals die dit beheersen. Alles is immers een kwestie van keuzes maken. *Sandra Demeester* pleit ervoor om elke hond die voldoet aan de decretaal bepaalde definitie van assistentiehond, op de refertelijst te plaatsen als erkend hulpmiddel.

Elke assistentiehond die het volledige traject heeft doorlopen heeft een even intens traject gevolgd. Er is geen onderscheid in duur, tijd of investering tussen de verschillende types. De toegekende waarde moet gelijk zijn voor elk type van assistentiehond. Ze zijn allemaal even kwalitatief gescreend en opgeleid.

De terugbetaling moet vereenvoudigd worden. Dat het om erkende hulpmiddelen en om erkende en internationaal geaccrediteerde scholen gaat, zou logischerwijze tot terugbetaling moeten leiden. Scholen investeren tijd in het samenstellen van dossiers ter ondersteuning van de MDT's. In Nederland betalen zorgverzekeraars 22.000 euro terug voor een assistentiehond.

## IV. Uiteenzetting door Annemie Deleyn, stafmedewerker Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

### 1. Assistentiehonden

*Annemie Deleyn*, stafmedewerker VAPH, zegt dat assistentiehonden speciaal worden opgeleid om mensen met een beperking meer zelfstandigheid en autonomie te bezorgen. Het is de bedoeling dat een assistentiehond overal mee naartoe en naar binnen mag. Het begrip assistentiehond is een verzamelnaam van meerdere soorten honden die op verschillende manieren meerwaarde kunnen betekenen voor de gebruiker.

Vlaanderen kent sedert de oprichting van Celma eenduidige eisen waaraan assistentiehonden moeten voldoen en een algemeen geldig bewijs voor gebruikers van assistentiehonden dat hun overal toegang toe verleent.

Slide 2 bevat een lijst van de meest voorkomende assistentiehonden. Elke hond vervult een specifieke taak voor een specifieke gebruiker. Een blindengeleidehond is een mobiliteitshulpmiddel voor personen met een visusbeperking. Een hulphond kan personen met een motorische beperking assisteren bij talrijke activiteiten van het dagelijkse leven waardoor hun autonomie en zelfredzaamheid verhogen.

De autismehond assisteert en begeleidt mensen met autisme en brengt aldus structuur. Hij verhoogt ook hun mogelijkheden om deel te nemen aan de maatschappij. Meldhonden bieden veiligheid omdat ze bepaalde noden detecteren en kunnen melden. Hetzelfde geldt voor de PTSS-hond: de gebruiker ervaart minder stress omdat de hond escalaties kan vermijden.

Het is belangrijk af te bakenen wanneer er sprake is van een geattesteerde assistentiehond. Het gaat om een hond die getraind wordt om een persoon met een handicap of ziekte te begeleiden en die de zelfredzaamheid van die persoon verruimt zoals omschreven in artikel 2, 1°, van het decreet van 20 maart 2009 houdende de toegankelijkheid van publieke plaatsen voor personen met een assistentiehond. De site van Celma verduidelijkt welke honden geattesteerd zijn. Bij discussie of een hond toegang moet worden verleend, kunnen gebruikers zo aantonen dat hun hond geattesteerd is.

## **2. Opleiding**

Kwaliteitsvolle assistentiehonden leveren is cruciaal. Zoals de vertegenwoordigers van de hondenscholen al hebben gezegd is het belangrijk honden goed te selecteren. Het moet om een gezonde en een veilige hond gaan. Daarnaast is het belangrijk om over de nodige expertise te beschikken om een hond te kunnen opleiden tot assistentiehond. Ten slotte moet rekening worden gehouden met het dierenwelzijn.

Het is van primordiaal belang dat men een kwaliteitsvolle assistentiehond behoudt na oplevering ervan. Er is nazorg door de hondenschool en de garantie dat die opvolging wordt voortgezet in het geval de hondenschool de activiteiten stopzet. Op die manier hebben gebruikers de zekerheid dat ze kunnen blijven rekenen op een kwaliteitsvolle assistentiehond.

Iedereen die dat wenst, kan en mag honden opleiden tot assistentiehonden maar niet iedereen is in staat om honden op te leiden tot kwaliteitsvolle assistentiehonden. Er is kennis nodig om de goede honden te selecteren. Er is expertise nodig om honden op te leiden.

## **3. Cel Machtiging Assistentiehondenscholen of Celma**

Celma werd opgericht in 2014, en bestaat uit een vertegenwoordiger van Hogeschool VIVES, een van het VAPH en twee van de gemachtigde assistentiehondenscholen. Celma kent machtigingen toe aan assistentiehondenscholen om hun opgeleide honden de titel en het certificaat van geattesteerde assistentiehond te kunnen geven. Het bevestigt dat het om een goed opgeleide en gezonde assistentiehond gaat. De attestering zorgt ervoor dat de gebruiker toegang heeft tot alle publieke plaatsen.

Celma geeft advies aan assistentiehondenscholen die een aanvraag tot machtiging indienen over de minimale voorwaarden om aan de eisen te voldoen om honden kwaliteitsvol te kunnen opleiden en om kwaliteitsvol te kunnen werken. Celma behandelt voorts opmerkingen en klachten over de werking van de gemachtigde assistentiehondenscholen.

De Nederlandse overheid heeft de intentie om een soortgelijke organisatie op te richten omdat ze meer aandacht wil besteden aan de kwaliteit van de assistentiehonden. Voor de Nederlandse overheid is Celma een goede manier om over de kwaliteit van assistentiehonden te waken.

#### **4. Verloop van de opleiding**

Een opleiding kan gebeuren door een gemachtigde assistentiehondenschool of door een persoon begeleid door een gemachtigde assistentiehondenschool. Honden worden geselecteerd op medische en gedragsmatige basis. Opleiden gebeurt in beide gevallen volgens internationale standaarden. De kwaliteitsbewaking van de assistentiehond is gewaarborgd. Toegang tot publieke plaatsen is altijd mogelijk.

Er zijn veertien gemachtigde assistentiehondenscholen. Twaalf zijn erkend op basis van een internationale accreditatie en twee na intensieve beoordeling door Celma. Slide 11 geeft een overzicht van de assistentiehondenscholen die erkend zijn per type van assistentiehond.

#### **5. Tegemoetkoming voor assistentiehondenscholen**

Doordat assistentiehonden op de refertelijst staan als hulpmiddel verloopt de aanvraag via een erkend MDT. Er wordt eerst een module D of module A doorgestuurd naar het VAPH. Daarna wordt de gebruikelijke piste gevolgd. Een vernieuwing verloopt eenvoudiger aan de hand van de vereenvoudigde aanvraag, die de gebruiker zelf kan invullen op de website met een korte motivering van de vernieuwing. Wanneer alles in orde is gebracht, neemt het VAPH een principiële beslissing. Bij goedkeuring zijn de factuur en enkele attesten nodig om de tegemoetkoming te kunnen uitbetalen.

Voor de honden op de refertelijst bedraagt de tegemoetkoming 13.169,49 euro. De refertetermijn duurt acht jaar. Bij de aanvraag is een offerte nodig van de gemachtigde assistentiehondenschool. De andere attesten moeten worden voorgelegd bij het indienen van de factuur wanneer de hond volledig is opgeleid.

Er is voor elk hulpmiddel op de refertelijst een hulpmiddelenfiche. De hulpmiddelenfiche voor assistentiehonden bevat de voorwaarden en enkele andere belangrijke punten zoals de doelgroep en wat de hond precies moet kennen. Er wordt belang gehecht aan het feit dat de gebruiker met de hond moet kunnen omgaan. Dat moet duidelijk in kaart worden gebracht bij de aanvraag bij het MDT. De fiche bevat alle noodzakelijke elementen om een aanvraag goed in te kunnen dienen.

Slides 14, 15 en 16 tonen het aantal aanvragen, goedkeuringen, weigeringen en stopzettingen per type assistentiehond voor de periode 2017-2021. De cijfers voor 2022 zijn nog niet geconsolideerd. Wie de tabel bekijkt, moet er rekening mee houden dat een aanvraag ingediend in 2021 nog loopt omdat de assistentiehond nog in opleiding is.

Assistentiehonden die niet op de refertelijst staan, kunnen aangevraagd worden bij de BBC. Bij de BBC kunnen alle honden aangevraagd worden. Het bedrag wordt beslist door de BBC. De refertetermijn bedraagt acht jaar. De benodigde attesten zijn dezelfde. De procedure verloopt anders maar de aanvraag is dezelfde als bij de refertelijst.

Slides 18 en 19 geven een overzicht van het aantal aanvragen, goedkeuringen, weigeringen en stopzettingen per type assistentiehond voor de periode 2017-2019. Het aantal aanvragen is beperkt. Er is bijvoorbeeld al gezegd dat mensen jammer genoeg geen aanvraag indienen. Vroeger nam de procedure bij de BBC heel wat tijd in beslag. Ondertussen neemt de procedure minder tijd in beslag. Eenmaal het

dossier volledig is, kan op één maand tijd beslist worden. De BBC komt telkens de laatste vrijdag van de maand samen.

## **6. Uitbreiding refertelijst met autismehond en epilepsiehond**

De autisme- en epilepsiehond zijn nog niet toegevoegd aan de refertelijst omdat er weinig aanvragen zijn. Meer vragen en concrete dossiers zouden het mogelijk maken de doelgroep te omschrijven. Mogelijks kan er vanuit de hoek van de hondenscholen informatie aangeleverd worden. Het VAPH zal overleg plegen met de gemachtigde assistentiehondenscholen die autismehonden opleiden. Samen met de erkende RTH-diensten voor personen met autisme kunnen de doelmatigheid van de autismehond en de gebruikersdoelgroep in kaart gebracht worden met als bedoeling deze assistentiehonden aan de refertelijst toe te voegen. Hetzelfde geldt voor de epilepsiehond of andere soorten van assistentiehonden.

## **7. Differentiatie in de tegemoetkoming**

Elke gebruiker heeft specifieke noden waaraan de assistentiehond moet beantwoorden. Een differentiatie van de opleiding zou kunnen leiden tot een differentiatie van de tegemoetkoming. Hoewel elke opleiding als intensief kan worden omschreven, lijkt het niet onbelangrijk dit eens te bestuderen. Er is opgemerkt dat de VAPH-tussenkost te beperkt is. Er zal met de sector overlegd worden hoe de tussenkost geëvalueerd kan worden.

## **8. Evoluties**

Honden verwerven meer en meer een plaats als ondersteuning voor personen met een bepaalde medische en psychische aandoening. Het inzetten van goed opgeleide honden is daarom belangrijk omdat het de zelfredzaamheid en autonomie van de gebruiker verhoogt.

Het aanbod van assistentiehonden is kleiner dan de vraag naar. Het VAPH wil samen met Celma nagaan welke mogelijkheden er zijn om verschillend problemen op te lossen en het aanbod te verbeteren.

Slide 24 biedt een overzicht van enkele relevante publicaties. Het VAPH probeert de assistentiehond op geregelde basis in kaart te brengen. In het VAPH-magazine Sterk wordt geregeld gewezen op de meerwaarde van assistentiehonden.

# **V. Vragen van de leden**

## **1. Vragen van Tine van der Vloet**

*Tine van der Vloet* zegt dat de eerste twee sprekers duidelijk hebben aangegeven dat hun assistentiehond hun de nodige vrijheid schenkt. Omdat de assistentiehond 24/7 hulp biedt zijn ze minder afhankelijk van zorgverlening. Een assistentiehond brengt kosten met zich mee maar levert tegelijk besparingen op. Het is belangrijk dat beleidsmakers daar rekening mee houden. Een persoonsvolgend budget vertegenwoordigt ook jaarlijkse kosten en levert geen 24/7 assistentie op.

De eerste spreekster heeft tijdens haar revalidatie een assistentiehond aangevraagd. Heeft zij die aanvraag zelf gedaan? Kreeg ze daarbij hulp? Hoe verliep de aanvraag? Beschikt zij nog over een assistentiehond?

Tine van der Vloet heeft geen weet van machtsmisbruik omdat alles in handen is van één instantie. Hoe wil Sien Lagae het proces opsplitsen? Waar moet de onafhankelijke ombudsdienst georganiseerd worden?

Bultersmekke Assistancedogs doet vanaf het begin een aanvraag. Tine van der Vloet vraagt het verschil met de andere assistentiehondenscholen te duiden. Hoe wordt de persoon die voor de middelen zorgt ondersteund?

De assistentiehondenscholen vragen een gemeenschappelijke wachtlijst. Hoe verloopt de onderlinge samenwerking? Verwijzen de assistentiehondenscholen onderling door? Welke regelgeving moet er worden aangepast om tot een gemeenschappelijke wachtlijst te komen?

Kwalitatieve opleidingstrajecten zijn een belangrijk punt. Hoe wordt dat best aangepakt? Welke bijstand kan de overheid bieden?

Wordt de autismehond ook ingezet bij volwassenen?

Bultersmekke Assistancedogs zet in op de combinatiehond. De andere assistentiehondenscholen lijken dat niet te doen. Krijgen zij daar geen vraag naar? Waar zit het verschil precies?

Bultersmekke Assistancedogs plaatst de hond onmiddellijk bij de gebruiker. Dat is belangrijk om specifieke signalen te herkennen. De andere assistentiehondenscholen werken met gastgezinnen. Hoe gaan zij om met de specifieke signalen van de gebruikers?

Assistentiehonden worden blijvend gevolgd. Wat is de aanpak bij problemen tussen gebruiker en assistentiehond?

Wat gebeurt er wanneer de assistentiehondenscholen merken dat een hond niet geschikt is? Wordt de opleiding onmiddellijk stopgezet? Waar gaat die hond naartoe?

Wanneer een hond met pensioen gaat, krijgt zijn gebruiker voorrang bij het toekennen van een hond. Hoe vaak valt dat voor per jaar?

Zowel school als gebruiker zijn erkend door het VAPH. Desondanks moet een dossier ingediend worden bij het VAPH. Het valt bovendien voor dat het VAPH een dossier afkeurt. Waarop baseert het VAPH zich? Kent het VAPH de gebruiker beter dan de assistentiehondenscholen? Waarom moet er nog tijd geïnvesteerd worden in dossiers als elke betrokkene erkend is?

Er zijn weinig aanvragen voor assistentiehonden die niet op de refertelijst staan. Dergelijke aanvragen leggen een lange weg af. Niet iedereen vindt de kracht om de procedure te doorlopen. De cijfers op de slides 18 en 19 zijn allicht niet correct. Vermoedelijk kunnen de assistentiehondenscholen aangeven hoe vaak naar een autismehond wordt gevraagd. Het is een goede zaak dat onderzocht zal worden of de lijst kan worden uitgebreid. Er is in 2016 een onderzoek gevraagd. In 2023 is er nog steeds niets veranderd. Er blijven jaarlijks 2 tot 5 miljoen euro voor hulpmiddelen over. Tine van der Vloet vraagt deze middelen beter te investeren, zeker gezien de gemelde meerwaarde en besparing. Er zijn bijvoorbeeld amper aanvragen voor hoorhonden terwijl die wel op de refertelijst staan. Het lid kondigt aan hier werk van te zullen maken.

## **2. Vragen van Vera Jans**

*Vera Jans* onthoudt van de inleidende uiteenzettingen de absolute meerwaarde die een assistentiehond biedt. Sien Lagae heeft bedenkingen bij de vaststelling dat één instantie bevoegd is voor het hele proces. Vera Jans werpt daartegen op dat personen met een handicap vaak opmerken dat ze zich steeds tot verschillende diensten moeten richten die niet altijd met elkaar afstemmen.

Daarnaast zijn er bij de eerste spreker en bij de assistentiehondenscholen twijfels aan de noodzaak om de financiering aan de gebruiker te koppelen. Er wordt gevraagd om het VAPH al te laten tussenkomen tijdens de opleiding van de assistentiehonden. Vera Jans wil vernemen hoe het mogelijk is om de middelen te verspreiden en tegelijk te garanderen dat de middelen steeds terechtkomen bij iemand met een erkende handicap. De vraag van de sprekers is logisch maar aan het einde van de rit moet wel verantwoording afgelegd worden over de aanwending van publieke middelen.

Vera Jans drukt haar appreciatie uit voor het betoog van Joëlle da Silva Rosa. Ze betreurt dat mutualiteiten gebruikers blijkbaar aansporen om geen dossier op te starten. Een toename van de cijfers zou behulpzaam zijn om duidelijk te maken dat er wel degelijk vraag is. Als mensen het advies krijgen om de procedure niet op te starten, moet ze toegankelijker of klantvriendelijker gemaakt worden.

Hoe reageren de assistentiehondenscholen op de waarschuwing tegen machtsmisbruik? Is de opmerking terecht dat het problematisch is dat één instantie verantwoordelijk is voor het hele proces?

De assistentiehondenscholen opereren onder een Belgische koepel. Hoe is het toekennen van assistentiehonden geregeld in de andere gemeenschappen?

Assistentiehondenscholen houden allicht niet alleen rekening met de aard van de handicap maar ook met de activiteiten van de gebruiker. Sommige honden lijken een hele dag te slapen. Kunnen die gematcht worden aan een gebruiker die een actief leven leidt? Wat met gebruikers die hun woning amper verlaten? Hoe wordt er rekening gehouden met het dierenwelzijn?

Het is positief dat het VAPH met de sector wil overleggen over de tussenkomsten. De indruk leeft dat er een grote behoefte is aan assistentiehonden maar toch is het aantal aanvragen beperkt. Zodra een dossier compleet is, kan de BBC binnen de maand een uitspraak doen. Vera Jans hoort geregeld dat de procedure bij de BBC verre van toegankelijk is. Is het dan zo dat de meeste dossiers niet onmiddellijk volledig worden ingediend? De indruk leeft dat er meer types van assistentiehonden erkend moeten worden. Hoe kan de drempel om een aanvraag in te dienen of om de refertelijst uit te breiden weggewerkt worden?

### **3. Vragen van Immanuel De Reuse**

*Immanuel De Reuse* benadrukt het belang van getuigenissen uit de praktijk. Sien Lagae en Joëlle da Silva Rosa zijn immers gebruikers van assistentiehonden. Het is een mooi voorbeeld van de synergie tussen mens en dier. Naast liefde en genegenheid bieden assistentiehonden hulp waardoor de gebruikers zelfstandiger en met een gevoel van eigenwaarde in het leven staan.

Ongeacht de opleiding moeten er strenge voorwaarden aan gekoppeld zijn. Er moet nauwlettend worden toegezien op de toekenning. Ook vanuit het oogpunt van het dierenwelzijn is een goede match belangrijk.

Gebruikers en assistentiehondenscholen zitten op bepaalde vlakken op dezelfde lijn. Er is vraag naar een onafhankelijke ombudsdienst en een centrale wachtlijst. Als daar draagvlak voor is, hoeft er niet gewacht te worden op decreetgevend werk om al de eerste stappen te zetten.

Sien Lagae merkt op dat bepaalde verenigingen assistentiehonden opleiden uit winstbejag. Kan zij daar voorbeelden van geven? Gezien de hoge kosten en de moeite die moet worden gedaan om de financiering rond te krijgen, rijst de vraag wie zich daarmee onledig zou willen houden.

Joëlle da Silva Rosa spreekt namens een Nederlandse vereniging. Welke andere goede praktijken kunnen uit Nederland overgenomen worden?

Assistentiehonden bieden niet alleen een maatschappelijke meerwaarde maar blijken ook veel middelen uit te sparen. Is bekend hoe groot die besparing is over een langere periode gerekend? Dergelijke gegevens zouden het draagvlak voor dit dossier kunnen vergroten.

De wachtlijsten zijn afhankelijk van het aanbod. Wordt dat geëvalueerd? Zijn er regionale verschillen? Er zijn allicht artsen die hun patiënten erop wijzen dat ze in aanmerking komen voor een assistentiehond. Worden artsen geïnformeerd over de mogelijkheden die de verschillende types van assistentiehonden bieden? Volgens Immanuel De Reuse is het belangrijk dat de verschillende mogelijkheden breder bekend worden gemaakt.

Er is een drempel om een tussenkomst aan te vragen bij de BBC. De refertelijst is een eenvoudiger instapmogelijkheid zonder grote administratieve rompslomp. De spreker benadrukt dat er gezocht moet worden naar een uitbreiding van de refertelijst.

Er wordt pas financiering aangevraagd nadat de assistentiehond geplaatst is. Kan dat niet anders geregeld worden aangezien het jaarlijkse budget voor hulpmiddelen nooit volledig wordt gebruikt? Is het mogelijk om de assistentiehondenscholen structureel te prefinancieren mits ze erkend zijn door Celma?

Er is geen enkele school voor diabeteschonden erkend hoewel één bepaalde school al bijna zeven jaar een machtiging probeert te verkrijgen. Beschermde Celma niet te sterk tegen nieuwe initiatieven? Er moet immers aan een reeks voorwaarden voldaan worden. Er zijn administratieve regels. Nieuwe initiatieven moeten een pater of een meter zoeken die bij stopzetting de honden kan blijven volgen. Er is in Vlaanderen geen assistentiehondenschool die het peterschap op zich kan nemen. Nederlandse scholen zijn niet erkend door Celma. Het tegenvoorstel luidt om per geplaatste hond 25.000 euro te betalen terwijl de opvolging van een assistentiehond op 5000 euro wordt begroot. Allicht moet worden onderzocht of Celma niet te afschermend tewerk gaat.

Het is belangrijk dat honden ook in de toekomst gratis ter beschikking gesteld worden. Aanbod en financiering moeten daarom op punt staan. De spreker rekent erop geïnformeerd te blijven over het geplande overleg tussen VAPH en sector.

#### **4. Vragen van Ann De Martelaer**

*Ann De Martelaer* verneemt van Sien Lagae dat het niet eenvoudig beslissen is tot wie men zich best richt in de zoektocht naar een assistentiehond. Beschikt het VAPH over een duidelijk overzicht? Kan men zich niet tot het VAPH wenden? Hoe kan dat eenvoudiger gemaakt worden? Biedt een centrale wachtlijst een oplossing?

Op welk niveau kan de band tussen assistentiehond en gebruiker wettelijk beschermd worden?

Bultersmekke Assistancedogs meldt honden op te leiden zonder daarvoor vergoed te worden. Hoe zou Joëlle da Silva Rosa de vergoeding voor de opleidingskosten concreet uitwerken?

Waarom zijn niet alle assistentiehondenscholen aangesloten bij BADF? Zijn er meningsverschillen of is er sprake van concurrentie? Het zou een goede zaak zijn mocht BADF alle assistentiehondenscholen vertegenwoordigen.

Het is niet evident om gastgezinnen te vinden. Welke verbetervoorstellen zijn er?

Veel vragen, opmerkingen en aanbevelingen zijn eigenlijk bestemd voor het VAPH. Er wordt pas een tegemoetkoming aangevraagd nadat de assistentiehonden geplaatst zijn. Het zou wenselijk zijn om de procedure te vereenvoudigen. Is overleg daarover mogelijk? Waarom wordt er een onderscheid gemaakt tussen de refertelijst en de BBC? Wat is er nodig om tot één systeem te komen?

Over dossiers die tijdig ingediend worden, spreekt de BBC zich vlot uit. Op welke problemen botst men? Moeten dossiers vaak teruggestuurd worden omdat ze onvolledig zijn?

Kan de onafhankelijke ombudsdienst georganiseerd worden in het VAPH? Welke andere mogelijkheden zijn er?

## **5. Vragen van Elke Sleurs**

*Elke Sleurs* vraagt of de sprekers ervaring hebben met contacthonden voor mensen met dementie. In Nederland maakt men daar sedert 2019 werk van. Hoe staan de sprekers daartegenover? Is daar vraag naar?

## **6. Vragen van Maurits Vande Reyde**

*Maurits Vande Reyde* zegt dat een aantal types van assistentiehonden niet op de refertelijst staan omdat er slechts beperkt vraag naar is. Dat wordt bevestigd door de cijfers van het VAPH. Is de vraag beperkt omdat iedereen weet dat een aanvraag bij de BBC doorgaans niet wordt ingewilligd? Of is er effectief geen vraag naar dit type van assistentiehonden? De spreker kan zich niet van de indruk ontdoen dat mensen twijfelen aan het nut van een aanvraag bij de BBC. Is het niet aangewezen om het onderscheid weg te werken tussen de refertelijst en de BBC?

Er zijn verschillende opleidingen die verschillende kosten vertegenwoordigen. Desondanks werkt het VAPH met één vergoeding. Is het haalbaar om de terugbetaling te moduleren volgens de opleidingskosten? Er zou een onderscheid gemaakt kunnen worden per type van assistentiehond.

## **VI. Antwoorden van Sien Lagae**

*Sien Lagae* zegt dat ze zelf de aanvraag heeft gedaan. De revalidatiearts wees er aan het einde van de revalidatie op dat ze al veel had geleerd en nog de ambitie had om een rijk sociaal leven te leiden. Een assistentiehond zou daarbij een grote meerwaarde betekenen.

Een aanvrager kan bij het VAPH of BADF terecht om na te gaan welke assistentiehondenscholen erkend zijn. Het is belangrijk dat vooraf te weten en op de hoogte te zijn van de precieze betekenis van een erkenning.

Sommige assistentiehondenscholen zeggen dat ze de pup, die de gebruiker zelf moet aankopen, op maat zullen opleiden. Dat de gebruiker zelf de kosten draagt, hoeft geen probleem te zijn mits dat op voorhand bekend is en er voor transparantie wordt gezorgd. Assistentiehondenscholen zijn vaak niet erkend. In dat geval heeft de gebruiker, die veel geïnvesteerd heeft, geen tegenargumenten als hem met zijn hond geen toegang wordt verleend. Gebruikers die niet goed op de hoogte zijn van de regelgeving worden bedrogen.

De aanvraag is niet eenvoudig en langdradig. Sien Lagae had al een VAPH-erkenning voor haar handicap, voor haar rolstoel, en voor haar auto- en

woningaanpassingen. Desondanks moest ze het MDT voor de aanvraag van een assistentiehond opnieuw uitleggen wat ze niet kan. Ze had het geluk dat haar assistentiehond op de refertelijst staat want in de provincie waar zij woont komt de BBC maar tweemaal per jaar samen. Het kan in West-Vlaanderen bijgevolg tot zes maanden duren vooraleer een aanvraag wordt behandeld. Daarnaast is er steeds de kans dat de BBC nader onderzoek of bijkomende documenten vraagt. Ten slotte is er nog de kans dat de aanvraag wordt geweigerd. Mensen met een beperking moeten veel dergelijke trajecten doorlopen. Als de kans op een negatieve uitkomst groot is, doen ze dat niet.

Dat het traject onder de hoede van één instantie verloopt, verklaart waarom Sien Lagae geen assistentiehond heeft. Ze benadrukt niemand in diskrediet te willen brengen. Analooq met het autorijexamen zou er eerst een theoretisch examen of eenvormige test moeten worden afgenomen om na te gaan of iemand in staat is een hond op te leiden of weet wat een assistentiehond nodig heeft. Het eindexamen zou los van de assistentiehondenscholen moeten worden georganiseerd zodat het voor elke gebruiker gelijk is.

Veel mensen in de sector van de assistentiehondenscholen werken op vrijwillige basis hard en hebben het beste voor met de gebruikers. Desondanks blijven misverstanden, miscommunicatie of een mismatch tussen trainer en gebruiker mogelijk. Dan wordt het moeilijk omdat de gebruiker hiermee nergens terecht kan. Het verklaart waarom Sien Lagae geen assistentiehond meer heeft en er geen wil aanvragen. De gebruiker doet een grote investering. De band die een gebruiker opbouwt met zijn assistentiehond is niet vergelijkbaar met de band die iemand heeft met zijn huisdier. Een gebruiker die zijn assistentiehond verliest, verliest niet alleen zijn compagnon en huisdier maar is meteen opnieuw volledig afhankelijk van derden. Dergelijke kwetsende ervaring vermijden gebruikers liever.

De onafhankelijke ombudsdienst, waar gebruikers terecht kunnen met vragen en bedenkingen, kan bij Celma ondergebracht worden.

Omdat een splitsing de zaken ingewikkelder maakt, hoeft er geen sprake te zijn van verschillende verenigingen. Wie geschikt is om een assistentiehond goed te verzorgen en op te voeden, zou onafhankelijk moeten zijn van wie een assistentiehond kan trainen en examens afnemen. Sien Lagae pleit niet voor afzonderlijke aanvragen maar voor meer objectiviteit.

Er moet een garantie zijn dat middelen bestemd voor hulpmiddelen ook gebruikt worden voor hulpmiddelen voor wie die nodig heeft. Daartegenover staat dat de aanpak tot vertragingen leidt. Er kan maar een aanvraag ingediend worden wanneer duidelijk is dat het hulpmiddel effectief werkt. Er kan nog geen aanvraag gedaan worden op het moment dat een pup wordt aangeschaft. De middelen voor die investeringen moet men voorschieten met behulp van fondsenwerving. De tijd die daaraan wordt besteed, kan voor andere nuttige zaken gebruikt worden. De investeringskosten moeten beter verdeeld worden door erkende assistentiehondenscholen minimaal te subsidiëren.

Wie weet waar te zoeken, vindt de lijst van erkende assistentiehondenscholen. Bij haar eerste aanvraag in 2014 was BADF nog maar net opgestart. De sector was toen nog meer versnipperd. Uit haar eerste contacten met assistentiehondenscholen bleek er wantrouwen. Sien Lagae vermoedt dat de situatie ondertussen is verbeterd omdat er nauwer wordt samengewerkt. De vraag naar een centrale wachtlijst wijst erop dat er al een hele weg is afgelegd. Een centrale wachtlijst zou het ook makkelijker maken om te weten tot wie men zich moet wenden.

Als niet-juriste is het niet evident om aan te geven hoe de band tussen gebruiker en hulphond wettelijk beschermd moet worden. Er is sowieso sprake van een hiaat.

Een huisdier valt onder het eigendomsrecht maar bij een meningsverschil tussen gebruiker en assistentiehondenschool heeft de gebruiker geen poot om op te staan. Hij heeft ermee ingestemd dat de school op elk moment de hond kan wegnemen zonder daarvoor verantwoording te moeten afleggen. Sien Lagae is ervan overtuigd dat er nooit sprake is van moedwillig misbruik. Iedereen kan echter een foute inschatting maken. Het zou mogelijk moeten zijn om een tweede opinie te vragen alvorens drastische beslissingen worden genomen.

## VII. Antwoorden van Joëlle da Silva Rosa

*Joëlle da Silva Rosa* zegt dat Bultersmekke Assistancedogs werkt met een stichting die voor de fondsenwerving zorgt waarmee jaarlijks vijf tot zes honden betaald kunnen worden. Het bedrag dat op die manier wordt verzameld, volstaat niet want in Nederland worden jaarlijks 120 honden opgeleid.

De vergoeding voor een assistentiehond wordt in Nederland bij de gemeente aangevraagd. Een gespecialiseerde dienst van de gemeente voert onderzoek naar de noodzaak. Een andere optie is de vergoeding door de zorgverzekering. De spreker twijfelt eraan of het in Nederland beter is georganiseerd dan in Vlaanderen. Nu ze al twaalf jaar in Vlaanderen woont, merkt ze dat beide landen goede en slechte kanten hebben waartussen het moeilijk kiezen is.

De aanpak van Bultersmekke Assistancedogs verschilt van die van BADF. Joëlle da Silva Rosa benadrukt in dit verband dat het niet voor iedereen mogelijk is om zelf de eigen assistentiehond op te leiden. Dat heeft grotendeels te maken met het dierenwelzijn maar ook met wat een cliënt al dan niet zelf kan. Niemand kan van een blinde persoon verwachten dat hij zijn assistentiehond uitlegt wat een trede is.

Als informatielijn van Bultersmekke Assistancedogs in Vlaanderen, raadt de spreker gebruikers steeds aan om zich eerst tot hun mutualiteit te wenden. Mutualiteiten kunnen hen vervolgens doorsturen naar het VAPH. Mutualiteiten weten vaak niet dat een epilepsiehond of een autismehond bestaat. In dergelijke gevallen drukt ze cliënten op het hart er bij hun mutualiteit uitdrukkelijk op aan te dringen. Mutualiteiten moeten hun leden immers helpen om zich tot het VAPH te richten.

Personen met een beperking die op dergelijke wijze moeten ingaan tegen een hulpverlenende instantie, hebben de neiging om af te haken. Als ze vervolgens van het VAPH te horen krijgen, dat de aangevraagde assistentiehond niet op de referentielijst staat probeert Joëlle da Silva Rosa hen te helpen bij het indienen van een dossier bij de BBC. Ze heeft bedenkingen bij de cijfers van de BBC omdat ze zelf weet heeft van ettelijke dossiers die niet werden aanvaard. In dat geval rest een rechtszaak als enige optie. De spreker geeft aan emotioneel te worden over deze aanpak.

Op de vragen over welke besparingen een assistentiehond oplevert, kan Joëlle da Silva Rosa uit eigen ervaring antwoorden. Ze is twaalf jaar geleden in volledige invaliditeit terechtgekomen. Ze is vijf jaar opgenomen in een psychiatrisch centrum wat tot 3000 euro per maand kost. De voorbije zes jaar is ze nooit meer opgenomen, neemt ze minder medicatie en gaat ze minder vaak naar een psychiater. Ze vermoedt dat haar assistentiehond, die ze zelf heeft betaald, op deze manier al driemaal is terugbetaald.

Het VAPH is de aangewezen instantie om assistentiehonden te vergoeden mits er nauwer wordt samengewerkt en meer wederzijds begrip is. Mocht het werken, dan zou het een mooi systeem zijn.

## VIII. Antwoorden van BADF

*Mark van Gelder*, voorzitter van Canisha vzw en voorzitter van de Belgian Assistance Dog Federation, is het met Sien Lagae eens dat de samenwerking in BADF voor 2014 stroef verliep. Ondertussen is de situatie geëvolueerd en wordt er goed samengewerkt. Er kunnen geen persoonsgebonden gegevens uitgewisseld worden. Vroeger kon men maar in één school een aanvraag indienen. Tegenwoordig kan men in elke school een aanvraag indienen. Scholen vragen wel daarvan op de hoogte te worden gebracht. Een gebruiker die een assistentiehond krijgt van een school, kan op de wachtlijst van de andere scholen geschrapt worden. Wie dat niet doet, creëert onnodig een lange wachtlijst.

Bij een gezamenlijke wachtlijst, rijst de vraag hoe dat rijmt met de algemene verordening gegevensbescherming. Er moet een wachtlijst per type van assistentiehond aangelegd moeten. Aanvragers worden aldus rechtstreeks naar een school verwezen zodra een hond beschikbaar is.

Het is niet zo dat autismehonden uitsluitend bestemd zijn voor kinderen. Bij volwassenen kan er echter een probleem rijzen wanneer er geen ondersteuning is. Kinderen kunnen terugvallen op een gezin dat kan ingrijpen wanneer er iets misgaat. Er zijn voorbeelden van tieners met autisme die hun stopgezette schoolopleiding kunnen heropstarten dankzij hun autismehond. Dergelijke voorbeelden zijn voor de maatschappij een grote besparing.

BADF heeft het niet over een terugbetaling maar over een tussenkomst in de kosten.

Canisha vzw traint ook combinatiehonden maar voor een blinde rolstoelgebruiker kan Canisha vzw niets betekenen omdat de kennis daarvoor ontbreekt. Een rolstoelgebruiker met autisme helpen is wel mogelijk. Dat de leden van BADF in een aantal gevallen, zoals bijvoorbeeld PTSS, moeten afhaken heeft te maken met een gebrek aan investeringsmiddelen. Alle leden geven de assistentiehonden gratis weg en zorgen zelf voor fundraising. De tussenkomst van het VAPH is – zeker na de coronapandemie – broodnodig.

Omdat niet elke pup geschikt is, bestaat het risico dat een pup weggehaald moet worden bij de gebruiker als die tijdens de opleiding al wordt geplaatst. Het kan immers dat de pup geen werklust vertoont, maar ook dat hij medisch of karakterieel niet in orde is. Ook tijdens de opleiding zouden gebruikers vertrouwd raken of een band opbouwen met de hond.

Een ander voordeel van de BADF-aanpak is dat die aanpak ertoe leidt dat assistentiehond en gebruiker op de best mogelijke wijze aan elkaar gekoppeld worden. Er gaat een interview vooraf aan de koppeling zodat de verwachtingen van de gebruiker duidelijk zijn. Wie een hond twee jaar lang opleidt, kent ook de mogelijkheden van het dier. Op deze wijze kan worden gezocht naar een match met hogere kansen op slagen dan wanneer een hond al als pup geplaatst wordt.

Honden worden bij voorkeur niet afgekeurd. Mocht dat nooit nodig zijn, dan zouden dubbel zoveel honden geplaatst kunnen worden. Een hond wordt afgekeurd als hij medisch of karakterieel niet in orde is, of als hij geen werklust vertoont. Een hond met slechte heupen mag geen assistentiehond worden.

*Arthur Vandebosch* zegt dat een blindengeleidehond op een intelligente wijze ongehoorzaam moet zijn, bijvoorbeeld wanneer het vertrouwde dagelijkse woonwerktraject wordt onderbroken door wegenwerken. Hij moet in dergelijke situatie een veilige oplossing zoeken binnen een ruimte die anderhalve tot twee meter

breed moet zijn. Voor honden die niet slagen in hun opleiding als blindengeleidehond, wordt een ander professioneel doel gezocht. Ze kunnen eventueel gebruikt worden als een ander type van assistentiehond of ingezet worden bij politie, douane of in een woonzorgcentrum. In dat laatste geval kan de hond ingeschakeld worden voor dementieondersteunende activiteiten.

*Sandra Demeester* vult aan dat scholen binnen BADF afgekeurde honden van elkaar overnemen om bijvoorbeeld op te leiden tot instellingshond. Op die manier levert de inspanning van het gastgezin ook nog iets op.

*Arthur Vandebosch* erkent dat een hond afkeuren pijnlijk is. Pleeggezinnen zien dat vaak als een falen.

*Sandra Demeester* zegt dat dementiehonden vaak in woonzorgcentra worden ingezet. Haar school leidt geen dementiehonden op voor privépersonen. Wie een assistentiehond toegewezen krijgt, moet zelf de verantwoordelijkheid kunnen dragen. Bij mensen met dementie moet er een context zijn om de hond aan te sturen.

*Mark van Gelder* ziet de dementiehond eerder als een instellingshond om 'animal assisted interventions' mee uit te voeren. In Brussel liep een project waarin een dementiehond werd geplaatst bij een persoon met dementie. Dat is verkeerd gelopen bij gebrek aan duidelijkheid voor de hond. De persoon met dementie kon de hond op een bepaald moment niet meer controleren. Er is minstens een echtgenoot of partner nodig die er mee op toeziet. Het is evenmin aangewezen om een dementiehond te plaatsen bij een persoon met dementie die op een gesloten woonzorgafdeling verblijft. Er moet immers rekening worden gehouden met het welzijn van de hond.

Mutualiteiten en MDT's ontmoedigen door een gebrek aan kennis. De assistentiehondenscholen bereiden alle aanvragen samen met de aanvragers voor. Een aanvraag door een MDT wordt negen op de tien keer afgekeurd. Een dossier voorbereid door een assistentiehondenschool heeft wel een grote kans op slagen. Gezien het beperkte aantal aanvragen voor een assistentiehond, is het niet onlogisch dat het de MDT's aan kennis en ervaring ontbreekt. Er zou vorming georganiseerd moeten worden om hun een en ander duidelijk te maken want dat zou ook voor de assistentiehondenscholen veel werk schelen. Een aanvraagdossier voorbereiden is immers maanden werk.

Het zou de spreker verbazen mocht er sprake zijn van machtsmisbruik. Alle assistentiehondenscholen bestaan omdat ze mensen met een beperking willen helpen. Ze leiden honden op en zijn altijd tevreden wanneer een hond geplaatst wordt. Eenmaal een hond is opgeleid, willen ze die zo snel mogelijk plaatsen. De spreker ziet niet om welke reden iemand zijn macht zou misbruiken om een geplaatste hond terug te eisen. Als een hond wordt teruggehaald, zijn daar gegronde en duidelijke redenen voor waarover steeds wordt gecommuniceerd. Volgens Celma en de International Guide Dog Federation moeten assistentiehondenscholen instaan voor het welzijn van de honden. Assistentiehonden moeten een bepaald aantal taken (kunnen) uitvoeren en assistentiehondenscholen moeten aan alle geldende internationale regels voldoen.

*Arthur Vandebosch* ziet twee betrokken partijen: de (toekomstige) gebruiker en de hond. Een blindengeleidehond moet de mobiliteit van de aanvrager vergroten. Er zijn twee basisregels: mobiliteit en voldoende basisoriëntatievermogen bij de gebruiker omdat hij de hond stuurt en commando's geeft. Het zijn de assistentiehondenscholen die bepalen of mobiliteit en oriëntatievermogen in voldoende mate aanwezig zijn om de veiligheid van hond en gebruiker te garanderen. Het komt bovendien de assistentiehondenscholen toe om de gebruikers daarin op te leiden.

Een goede match en dito slaagkansen veronderstellen een goede voorbereiding van de gebruiker.

*Mark van Gelder* beaamt dat honden veel slapen. Een assistentiehond die slaapt is ook aan het werk en houdt zijn gebruiker in de gaten. Hij zal in actie treden zodra dat nodig blijkt. De gebruiker hoeft daar niets voor te doen. Een assistentiehond die de gebruiker begeleidt tijdens het pendelen, houdt zijn baasje tijdens de kantooruren niet voortdurend in de gaten. De hond zal wel optreden als zijn baasje iets laat vallen of wanneer een deur moet worden opengemaakt. Ook een meldhond zal optreden wanneer hij merkt dat zijn baasje hem nodig heeft.

*Sandra Demeester* leert haar honden goed kennen tijdens het opleidingstraject. Tegelijk wordt tijdens de intake gepeild naar de activiteitsgraad van de gebruiker. Er wordt gezocht welke hond bij welke persoon past. Wie een actief buitenleven leidt, krijgt een andere soort hond. Of de gebruiker in een manuele of een elektrische rolstoel zit, maakt ook een verschil uit.

Ook als de wachtlijsten gebundeld worden, zal het belangrijk zijn voeling te hebben met de personen op de wachtlijst en hun behoeften. Centraliseren kan niet zonder analyseren. De complexiteit zit in het persoonsgebundene.

*Mark van Gelder* zegt dat gebruikers en aanvragers altijd een klacht kunnen indienen bij Celma. Celma zal steeds vragen of de klacht al is doorgesproken met de betreffende assistentiehondenschool. Met zwaarwichtige en vaak voorkomende klachten zal Celma steeds rekening houden.

Op de vragen over potentiële besparingen heeft nog niemand echt durven antwoorden. Er is enkel gezegd dat een assistentiehond tot een besparing leidt omdat er minder hulp nodig is. Nederlands onderzoek heeft een tiental jaar geleden evenwel aangetoond dat elke euro die in een assistentiehond wordt geïnvesteerd tweehalve euro opbrengt voor de maatschappij.

*Arthur Vandebosch* ziet twee fundamentele problemen: er is een gebrek aan blindegeleidehonden door onderfinanciering en er is gebrek aan opgeleide instructeurs voor het trainen van assistentiehonden en het begeleiden van de pleeggezinnen. Beide uitdagingen kunnen elkaar tegemoetkomen door naast een opleiding voor instructeurs van assistentiehonden in te richten ook een campagne op te zetten om pleeggezinnen te werven. Hoe meer pleeggezinnen zich engageren, hoe meer assistentiehonden er opgeleid kunnen worden.

*Mark van Gelder* zegt dat zijn organisatie in december 2022 gratis zendtijd heeft gekregen van de VRT. Er is toen een actie gepromoot om gastgezinnen te zoeken. Die actie heeft een drietal nieuwe gastgezinnen opgeleverd. Gedurende vijf dagen twee- tot driemaal per dag een radiospot uitzenden kost 27.000 euro. Een vzw die vrijwel volledig afhankelijk is van giften, kan dergelijke actie niet betalen. Een gezamenlijke campagne georganiseerd door de Vlaamse overheid zou bijgevolg een schitterende zaak zijn.

*Arthur Vandebosch* investeert in een kweekcentrum maar kan regelmatig een moederhond niet laten dekken bij gebrek aan pleeggezinnen. Zonder pleeggezinnen komen er geen assistentiehonden.

De assistentiehondenscholen maken, zo verduidelijkt *Mark van Gelder*, niet actief reclame bij organisaties van mensen met een beperking omdat de wachtlijst al lang is. Mensen richten zich tot een assistentiehondenschool omdat ze door een arts-specialist zijn doorverwezen of na eigen marktonderzoek. Ervaring leert dat wie zelf onderzoek heeft gevoerd, gemotiveerder is dan wie wordt doorverwezen door een arts-specialist. De opleiding van een pup tot assistentiehond is intens. Ook de

opleiding die de gebruiker krijgt, is niet te onderschatten. Hetzelfde kan worden gezegd van de opleiding die pleeggezinnen krijgen.

Er wordt pas na de plaatsing van een assistentiehond een dossier ingediend omdat een assistentiehond veel meer kan uitvoeren dan potentiële gebruikers bij een eerste contact vermoeden. Het is pas na de matching en in de loop van het traject dat ze inzien welke mogelijkheden er allemaal zijn. Het VAPH wil een zo realistisch en omvattend mogelijk dossier ter verantwoording van de tussenkomst. De assistentiehondenscholen raden daarom aan te wachten tot gebruikers hun assistentiehond en alle mogelijkheden kennen.

Prefinanciering zou uiteraard welkom zijn.

Assistentiehondenscholen kiezen zelf of ze zich aansluiten bij BADF. BADF eist van haar leden dat ze assistentiehonden gratis ter beschikking stellen en dat ze internationaal geaccrediteerd zijn. Dat laatste houdt in dat de leden voldoen aan een kwaliteitslabel en andere verplichtingen die het welzijn van de hond garanderen. Er zijn in België scholen die daar niet aan (kunnen of willen) voldoen.

Een Antwerpse assistentiehondenschool voor diabeteshonden heeft enkele jaren terug zijn erkenningsaanvraag ingediend bij Celma. Als vertegenwoordiger van het werkveld in Celma heeft de spreker die school bezocht. De school heeft advies gekregen voor enkele noodzakelijke aanpassingen. Die aanpassingen zijn nog niet allemaal gerealiseerd. Daarnaast heeft de school enige tijd terug zelf beslist de aanvraag stop te zetten. Ze is pas recent opnieuw opgestart. Zeggen dat Celma te beschermend is, is niet correct, besluit Mark van Gelder. Celma heeft bovendien niets te winnen of te verliezen in dit dossier omdat er in België geen diabeteshonden worden opgeleid. Waarom zou Celma of de sector iemand die diabeteshonden wil opleiden tegenwerken? Er zijn evenwel een aantal regels die gevolgd moeten worden. Als ze niet worden gevolgd, valt dat onder de verantwoordelijkheid van de assistentiehondenschool.

Er zijn maar weinig aanvragen voor autisme- of PTSS-honden vanwege het ontrafende beleid van MDT's en mutualiteiten. Daarnaast ontbreekt het assistentiehondenscholen vaak aan de nodige expertise om dergelijk type van assistentiehonden op te leiden. De scholen moeten weten wat dergelijke assistentiehonden moeten leren, en kunnen omgaan met de gebruikers. Niet elk opleidingstraject met een autismehond kent een gunstige afloop vanwege de intensiteit ervan. Dat alles betekent hoegenaamd niet dat er geen vraag is naar deze types van assistentiehonden.

Mark van Gelder is er geen voorstander van om het terugbetalingssysteem in verschillende delen op te splitsen. Een assistentiehond opleiden duurt anderhalf tot twee jaar afhankelijk van de capaciteiten van de hond. Hij wil het algemene bedrag behouden om te vermijden dat andere problemen ontstaan.

*Arthur Vandebosch* zegt dat de sector zijn instructeurs zelf moet opleiden. In Frankrijk kan men een bacheloropleiding volgen. Een hogeschool zou de opleiding Dierenzorg kunnen uitbreiden met een gespecialiseerde opleiding. Op die manier zou dat onder de bevoegdheid van het beleidsdomein Onderwijs vallen wat kwaliteit en expertise garandeert.

*Sandra Demeester* werkt enkel met bachelors of masters als hondentrainer. Het gaat om mensen die Dierenzorg of Psychologie hebben gestudeerd vanwege de dubbele dimensie van mens en hond.

## **IX. Antwoorden van Annemie Deleyn**

*Annemie Deleyn* zegt dat assistentiehonden door het VAPH als hulpmiddel worden beschouwd. Bijgevolg moet de regelgeving voor de Individuele Materiële Bijstand gevolgd worden. Het VAPH moet afwegen of de gevraagde tegemoetkoming opweegt tegen de noodzaak aan en de gebruiksfrequentie van het hulpmiddel. Dat aspect moet altijd aangetoond worden. Om dat te kunnen aantonen heeft het VAPH hulpmiddelenfiches opgesteld met de criteria waaraan moet worden voldaan. Een MDT weet op basis van die fiches welke vragen beantwoord moeten worden in het aanvraagdossier.

Aanvragen worden geweigerd omdat de aanvrager niet aan de criteria voldoet. Een andere reden om te weigeren is wanneer de assistentiehond niet door een erkende school is opgeleid. Eventuele discussiepunten kunnen worden bekeken met de assistentiehondenscholen om aanvragen vlotter te laten verlopen.

Een aanvraag via de refertelijst of via de BBC is gelijklopend want enkel de termijnen verschillen. Over een dossier voor de refertelijst kan de provinciale VAPH-medewerker beslissen. Dossiers voor de BBC moeten aan de commissie voorgelegd worden. Men is dan afhankelijk van de zittingen van de BBC maar de termijnen zijn korter dan vroeger. Doordat meer en meer hulpmiddelen aan de refertelijst worden toegevoegd, moet de BBC zich over steeds minder dossiers buigen.

Een gebruiker kan zijn aanvraag indienen op basis van een aanvraagformulier. Dat formulier moet worden aangevuld met een MDT-dossier. Er verloopt in een aantal gevallen heel wat tijd tussen het formulier en het vervolledigen van het dossier. Zowel een aanvraag voor de refertelijst als voor de BBC kan pas beoordeeld worden als het volledig is. Annemie Deleyn besluit dat een automatische erkenning niet kan omdat die optie evenmin mogelijk is voor andere hulpmiddelen.

Op de opmerking dat MDT's niet altijd over voldoende kennis beschikken over deze dossiers wijst de spreekster erop dat er nog andere complexe domeinen zijn. Elk MDT kan een beroep doen op ondersteuning van het Kenniscentrum Hulpmiddelen.

Een aanvraag kan steeds op voorhand ingediend worden. Vaak wordt de tussenkomst al aangevraagd op het moment dat een probleem wordt vastgesteld en nog voor de aankoop van het hulpmiddel. Zodra probleemactiviteiten opduiken en in kaart gebracht kunnen worden waarvoor een assistentiehond behulpzaam kan zijn, kan een aanvraag ingediend worden. Het VAPH kan dan een principiële beslissing nemen. Het is niet altijd nodig om te wachten tot wanneer de assistentiehond al actief is.

Hoor- en hulphonden zijn in 2017 aan de refertelijst toegevoegd. Voor een hoorhond zijn er duidelijke audiologische criteria die met een audiogram bepaald worden. Bij autisme is meer onderzoek nodig onder meer omdat het om een spectrumstoornis gaat. Op basis van concrete dossiers kan een evaluatie gemaakt worden om dit soort assistentiehond toe te voegen aan de refertelijst. Deze aanpak geldt voor alle nieuwe hulpmiddelen. Nieuwe hulpmiddelen gaan eerst via de BBC om op basis van concrete dossiers een refertevoorstel te kunnen formuleren. Voor hoor- en hulphonden waren er voldoende dossiers om een refertevoorstel te formuleren.

Op de website geeft het VAPH alle mogelijke informatie over procedures en tegemoetkomingen. Wie zegt dat een aanvraag bij de BBC per definitie wordt geweigerd, doet de waarheid geweld aan. Een goed uitgewerkt aanvraagdossier kan tot een positief oordeel leiden. Procedures vereenvoudigen is een voortdurend aandachtspunt voor het VAPH. Er wordt continu gezocht naar handvaten om

procedures eenvoudiger te maken. Ook aanvraagdossiers voor autoaanpassingen zijn complex. MDT's beschikken evenmin altijd over de nodige kennis. Wanneer een hulpmiddel dat werd toegekend door de BBC aan vernieuwing toe is maar nog steeds niet op de refertelijst staat, is het mogelijk een vereenvoudigde hernieuwingsprocedure te volgen.

Het VAPH en het Kenniscentrum Hulpmiddelen geven geregeld opleidingen voor medewerkers van het VAPH of van de MDT's. Allicht moet in de nabije toekomst worden onderzocht hoe ze nog beter begeleid kunnen worden bij het opstellen van aanvraagdossiers.

De mogelijkheid om een tegemoetkoming voor een assistentiehond aan te vragen wordt bekendgemaakt in VAPH-publicaties zoals het magazine Sterk. Er verschijnen geregeld artikels die wijzen op de meerwaarde van een assistentiehond en met praktische informatie om een tegemoetkoming aan te vragen.

Het VAPH kan niet inschatten welke besparing een assistentiehond oplevert voor bijvoorbeeld de thuiszorg.

Een eventuele verhoging van de tegemoetkoming moet worden onderzocht en geëvalueerd. Een refertebedrag kan niet zomaar verhoogd worden zonder eerst de effectieve kosten in kaart te brengen. Daarover kan zeker in overleg worden getreden met de assistentiehondenscholen en andere relevante instanties.

Op de vraag over de erkenning van een opleiding voor diabeteshonden is geantwoord. Celma wil en streeft ernaar dat er kwaliteitsvolle honden opgeleid en afgeleverd worden. Omdat dat ook in de toekomst gegarandeerd moet zijn, moeten scholen de nodige stappen zetten om erkend te worden en aan de eisen te voldoen.

De procedure om een assistentiehond aan te vragen is niet complexer dan die voor een ander hulpmiddel. Voor elk hulpmiddel gelden enkele specifieke aandachtspunten.

Dementiehonden worden doorgaans ter beschikking gesteld van voorzieningen of instellingen. Het VAPH kan daar niet in tussenkomen omdat het niet om Individuele Materiële Bijstand gaat. Voor het VAPH is een hulpmiddel altijd gekoppeld aan een gebruiker.

De opmerking dat de BBC in West-Vlaanderen maar tweemaal per jaar samenkomt, weerlegt Annemie Deleyn door erop te wijzen dat de BBC provincieoverschrijdend werkt. Ze komt maandelijks samen. Zelfs in vakantieperiodes wordt gekeken of er dossiers zijn die vertraging dreigen op te lopen.

Stefaan SINTOBIN,  
voorzitter

Tine VAN DER VLOET,  
verslaggever

**Gebruikte afkortingen**

|       |                                                  |
|-------|--------------------------------------------------|
| adl   | activiteiten van het dagelijks leven             |
| BADF  | Belgian Assistance Dog Federation                |
| BBC   | Bijzondere Bijstandscommissie                    |
| Celma | Cel Machtiging Assistentiehondenscholen          |
| MDT   | multidisciplinair team                           |
| PTSS  | posttraumatische stressstoornis                  |
| RTH   | rechtstreeks toegankelijke hulp                  |
| VAPH  | Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap |
| VRT   | Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie     |